

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA CHET TILINI O'RGATISHDA
RAQAMLI INTERAKTIV VOSITALARNING SAMARADORLIGI:
TAJIRIBA VA TAHLIL.**

*Andijon Davlat pedagogika Instituti
Pedagogika yo'nalishi 1-kurs magistranti
Abduraimova Nozimaxon Valijonovna
nozimaaa2505@gmail.com
<https://orcid.org/0009-0001-0473-375X>
+998937515787*

Annotatsiya

Mazkur maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'qitishda raqamli interaktiv vositalardan foydalanishning samaradorligi tahlil qilinadi. Bugungi tezkor axborot texnologiyalari rivojlanayotgan davrda an'anaviy metodlar o'rnini zamonaviy, interaktiv yondashuvlar egallab bormoqda. Shu boisdan ham, chet tilini o'rganishda multimedia vositalari, interaktiv ilovalar, raqamli platformalar (Kahoot, Quizlet, Duolingo va h.k.) orqali dars o'tilishining o'quvchilardagi motivatsiya, eslab qolish qobiliyati va ishtirokchanlik darajasiga ta'siri tajriba asosida tahlil qilinadi. Muallif shaxsiy pedagogik amaliyotidan olingan misollar va kuzatuvlar asosida ushbu vositalarning afzallik va kamchilik jihatlarini ochib beradi.

Kalit so'zlar: interaktiv metodlar, raqamli texnologiyalar, boshlang'ich sinf, chet tili o'qitish, o'quvchi motivatsiyasi, tajriba tahlili.

Annotation

This article explores the effectiveness of using digital interactive tools in teaching foreign languages to primary school students. In the era of rapid technological development, traditional teaching methods are increasingly being replaced by modern, interactive approaches. Therefore, the use of multimedia tools, interactive applications, and digital platforms (such as Kahoot, Quizlet, and Duolingo) in foreign language education is analyzed in terms of its impact on students' motivation, memory retention, and engagement. Drawing from the author's own teaching experience, the paper highlights the advantages and potential drawbacks of such tools in real classroom settings.

Keywords: interactive methods, digital technologies, primary education, foreign language teaching, student motivation, experimental analysis.

Аннотация

В данной статье рассматривается эффективность использования цифровых интерактивных средств при обучении иностранному языку учащихся начальных классов. В условиях стремительного развития информационных технологий

традиционные методы преподавания уступают место современным интерактивным подходам. В связи с этим анализируется влияние использования мультимедийных инструментов, интерактивных приложений и цифровых платформ (Kahoot, Quizlet, Duolingo и др.) на мотивацию, запоминание информации и активность учащихся. На основе личного педагогического опыта автора раскрываются преимущества и недостатки данных методов в учебном процессе.

Ключевые слова: интерактивные методы, цифровые технологии, начальная школа, преподавание иностранного языка, мотивация учащихся, анализ эксперимента.

KIRISH

Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalar asrida chet tillarini o'rganish ehtiyoji kundan-kunga ortib bormoqda. Ayniqsa, boshlang'ich sinf o'quvchilarida chet tiliga bo'lgan qiziqish va motivatsiyani shakllantirishda o'qituvchining zamonaviy yondashuvi muhim rol o'ynaydi. An'anaviy usullarga tayanish, ayniqsa yosh bolalar uchun, ko'pincha zerikarli va biryoqlama bo'lib qoladi. Shu bois raqamli interaktiv vositalar yordamida darsni qiziqarli, jonli va o'quvchiga mos ravishda tashkil etish zamon talabi hisoblanadi.

Shaxsiy pedagogik tajribamda shuni kuzatdimki, o'quvchilar interaktiv platformalarda topshiriqlar bajarganida yoki o'yin shaklidagi darslarda faolroq ishtirok etadi, bu esa ularning dars materialini chuqurroq o'zlashtirishiga sabab bo'ladi. Masalan, Duolingo ilovasidan foydalanilgan darslarda o'quvchilar o'zaro musobaqalashgan holda so'z boyligini kengaytirdi, shuningdek, ularning talaffuzlari ham yaxshilanganini sezish mumkin bo'ldi.

Ushbu maqolaning asosiy maqsadi — boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda raqamli interaktiv vositalarning samaradorligini tajriba va tahlillar asosida o'rganishdir. Shu bilan birga, maqolada quyidagi vazifalar belgilab olingan:

raqamli interaktiv vositalarning turlari va ularning o'quv jarayonidagi o'rni;
bunday vositalar orqali o'quvchilarning motivatsiyasi va faolligini oshirish usullari;

tajriba asosida olingan natijalarni tahlil qilish;

o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Maqolada sifatli ta'limni ta'minlashda interaktiv metodlardan oqilona foydalanish, ularning afzallik va kamchilik tomonlarini aniqlashga harakat qilinadi. Shu bilan birga, o'quvchilarning yosh xususiyatlarini hisobga olgan holda metodik yondashuvlar taklif etiladi.

ADABIYOTLAR SHARHI

Boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda interaktiv metodlardan foydalanish borasidagi ilmiy tadqiqotlar so'nggi yillarda jadal rivojlanib bormoqda. Jahon va mahalliy pedagog-olimlarning tadqiqotlari shuni ko'rsatadiki, yosh o'quvchilar bilan ishlashda ularning psixologik va fiziologik xususiyatlariga mos keluvchi vosita va metodlar ta'lim samaradorligini sezilarli darajada oshiradi.

Masalan, G. Gardner tomonidan ilgari surilgan ko'p intellektlar nazariyasi asosida, har bir bola o'ziga xos o'rganish uslubiga ega ekani ta'kidlanadi. Bu g'oya interaktiv metodlardan foydalanishda individual yondashuvni yo'lga qo'yish zarurligini ko'rsatadi. Shuningdek, V. Vygotskiyning sotsiokultural yondashuvi ham ta'lim jarayonida o'zaro muloqot va faol ishtirokning muhimligini asoslab beradi.

T. Z. Rasulov (2020) tomonidan olib borilgan tadqiqotda interaktiv o'yinlar va raqamli ilovalarning boshlang'ich sinf o'quvchilarining til o'rganishdagi mustaqilligini kuchaytirishdagi roli tahlil qilingan. Muallif dars jarayoniga Quizlet va Wordwall kabi vositalarni kiritish orqali o'quvchilarning so'z boyligi oshganini va talaffuz malakalarida ijobiy siljish kuzatilganini ta'kidlaydi.

Xalqaro miqyosda esa H. C. Liu va M. Chang (2019) tomonidan o'tkazilgan eksperimental tadqiqotda interaktiv vositalarning o'quvchilarning darsga bo'lgan motivatsiyasini oshirishdagi ijobiy ta'siri qayd etilgan. Ular mobil ilovalar orqali til o'rganish modelini ishlab chiqib, bu model bo'yicha 6 haftalik darslar tashkil etgan. Tadqiqot yakunida o'quvchilarning test natijalari va fikr-mulohazalari asosida bunday yondashuv samarali ekanligi aniqlangan.[1]

O'zbekiston ta'lim tizimida ham so'nggi yillarda raqamli ta'lim vositalarining joriy etilishi faol olib borilmoqda. Xususan, "Raqamli ta'lim" platformalari, UzEDU, Bilimland va boshqa milliy resurslar orqali boshlang'ich ta'lim darajasida chet tillarini o'rgatish bo'yicha tajribalar to'plab borilmoqda. Bu boradagi tajribalarning chuqur tahlili esa amaliy tavsiyalar ishlab chiqish uchun mustahkam asos bo'la oladi.

Xulosa qilib aytganda, mavjud adabiyotlar tahlili shuni ko'rsatadiki, raqamli interaktiv vositalar boshlang'ich sinf o'quvchilarining chet tilini o'rganish jarayonini yanada mazmunli va samarali qilishga xizmat qilmoqda. Biroq bu vositalardan foydalanishda o'quvchining yosh xususiyatlari, psixologik tayyorgarligi va o'qituvchining metodik saviyasi muhim omillar sifatida ko'rilishi kerak.

METODOLOGIYA

Ushbu ilmiy maqolani yozishda sifatli va miqdoriy tadqiqot metodlari uyg'unligidan foydalanildi. Asosiy maqsad — boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda raqamli interaktiv vositalarning ta'sirini empirik asosda baholashdan iborat bo'ldi. Tadqiqot davomida kuzatuv, tajriba, test natijalari va so'rovnoma kabi metodik vositalar orqali amaliy ma'lumotlar to'plandi va tahlil qilindi. Tadqiqot ishtirokchilari. Tadqiqot Toshkent shahri va viloyatidagi 3 ta umumta'lim maktabining 2–4-sinflarida o'qiyotgan jami 87 nafar o'quvchi ishtirokida o'tkazildi. Ishtirokchilar

tasodifiy tanlov asosida eksperimental va nazorat guruhlariga ajratildi. Eksperimental guruhda darslar interaktiv vositalar yordamida olib borildi, nazorat guruhida esa an'anaviy usullar qo'llanildi.

Eksperiment jarayoni. Tadqiqot uch bosqichda olib borildi:

Dastlabki bosqichda o'quvchilarning chet tili bo'yicha boshlang'ich bilim darajasi aniqlanib, pre-test o'tkazildi.

Asosiy bosqichda 6 haftalik tajriba asosida eksperimental guruhda har haftada 2 dars interaktiv platformalarda (Quizlet, Duolingo, Wordwall, LearningApps) o'tkazildi.

Yakuniy bosqichda post-test orqali bilim darajasidagi o'zgarishlar tahlil qilindi.

Ma'lumot to'plash vositalari: O'qituvchilar va o'quvchilar bilan yarim strukturalashtirilgan suhbatlar, pre va post-test natijalari, dars jarayonidagi faol ishtirok va topshiriqlarni bajarayotganlik holatlariga doir kuzatuv jadvallari, o'quvchilar va ota-onalardan olingan qisqa so'rovnomalar.

Tahlil usullari. Olingan natijalar SPSS dasturi orqali statistik tahlil qilindi. O'quvchilarning bilim darajasidagi o'zgarishlar, motivatsiya indeksleri va darsga bo'lgan munosabatlar o'rtasidagi bog'liqlik korrelyatsion va dispersion tahlillar yordamida aniqlashtirildi.

Shaxsiy kuzatuvlar va o'qituvchilarning fikrlari ham natijalarni sharhlashda qo'llanildi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, raqamli vositalarning o'z vaqtida va me'yorida qo'llanilishi o'quvchilarning bilim o'zlashtirishida ijobiy o'zgarishlarga olib kelgan.

TADQIQOT NATIJALARI

Tadqiqot natijalari eksperimental va nazorat guruhlarida o'tkazilgan pre va post-testlar asosida shakllantirildi. Har ikkala guruhda ham boshlang'ich va yakuniy bosqichlarda test sinovlari o'tkazildi. Quyida o'quvchilarning test ballari bo'yicha o'rtacha ko'rsatkichlari keltirilgan: Eksperimental va nazorat guruhlar test natijalari (100 ballik tizimda). Yuqoridagi natijalar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar yordamida o'qitilgan guruhda bilim o'zlashtirish darajasi nazorat guruhiga nisbatan deyarli ikki barobar yuqori bo'lgan. Ayniqsa, og'zaki so'zlashuv, so'z yodlash va qisqa gap tuzish malakalari sezilarli darajada yaxshilangan. So'rovnoma natijalari ham interaktiv metodlarning motivatsiyaga ijobiy ta'sirini ko'rsatadi. Tajriba davomida o'quvchilar darslarda faolroq ishtirok etgan, topshiriqlarni mustaqil bajarishga intilgan, va eng muhimi — chet tilini o'rganishga nisbatan ijobiy munosabat shakllangan. Shuningdek, o'qituvchilar tomonidan kuzatilgan ba'zi holatlar ham bu natijalarni tasdiqlaydi. Masalan, eksperimental guruhdagi o'quvchilardan biri avval passiv bo'lgan bo'lsa-da, Wordwall platformasidagi o'yinli topshiriqlar orqali o'zini ko'rsata boshlagan. Bu esa interaktiv metodlarning ijtimoiy-psixologik barerlarni yengishda ham samarali ekanini ko'rsatadi.

MUHOKAMA

Olib borilgan tadqiqot natijalari boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'rgatishda interaktiv metodlar, ayniqsa raqamli vositalar orqali tashkil etilgan darslarning yuqori samaradorligini yaqqol tasdiqlaydi. Eksperimental guruhda o'quvchilarning bilim darajasi 55,9 foizga oshgani va darslarga bo'lgan motivatsiya darajasi ikki baravarga yaqin ko'tarilgani bu uslubning dolzarbligini anglatadi. Ushbu natijalar H.C. Liu va M. Chang (2019) tomonidan olib borilgan tadqiqotlar bilan uyg'unlikda bo'lib, ular ham raqamli ilovalar orqali o'qitilgan o'quvchilarning faolligi va til ko'nikmalarining an'anaviy usullarga qaraganda ancha yaxshi shakllanishini ta'kidlagan. Xuddi shuningdek, Gardnerning ko'p intellektlar nazariyasi ham har bir o'quvchining individual imkoniyatlariga mos keluvchi ta'lim usullarini qo'llash zarurligini asoslab beradi. Interaktiv metodlar esa bu talabga mos tushadi, chunki ular o'yin, audiovizual materiallar, topshiriqlar orqali turli uslublarda ta'lim beradi.[2]

Shaxsiy kuzatuvlar va o'qituvchilarning fikrlariga ko'ra, ayniqsa og'zaki nutqni rivojlantirish, so'z boyligini oshirish va eshitish orqali idrok etish kabi ko'nikmalar interaktiv darslarda ancha samarali rivojlangan. An'anaviy metodlarda esa o'quvchilar ko'proq passiv rol o'ynaydi va bilimlar faqat eslab qolishga asoslangan bo'ladi. Shuni alohida ta'kidlash lozimki, o'quvchilar texnologiyalarga tez moslasha oladi. Agar interaktiv darslar mazmunli, qiziqarli va bosqichma-bosqich tuzilgan bo'lsa, bu bolalarda nafaqat tilga, balki umuman ta'limga bo'lgan ijobiy munosabatni shakllantiradi. Biroq, bu metodlar har doim ham o'qituvchining o'rnini bosa olmaydi, balki ular dars jarayonini boyituvchi vosita sifatida qaralishi kerak. Eng muhim jihat — interaktiv vositalarni maqsadga muvofiq, metodik asoslangan tarzda qo'llay bilishdir.

Xulosa qilib aytganda, tadqiqot natijalari mavjud nazariy qarashlar va ilgari o'tkazilgan tajribalar bilan mos keladi, hatto ayrim hollarda ulardan yuqoriroq natijalarni ko'rsatdi. Bu esa boshlang'ich sinfda chet tilini interaktiv metodlar orqali o'rgatishning zamonaviy, dolzarb va metodik jihatdan asoslangan yo'nalish ekanini yana bir bor isbotlaydi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

O'tkazilgan tadqiqotlar natijasida boshlang'ich sinf o'quvchilariga chet tilini o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish o'quv jarayonining samaradorligini sezilarli darajada oshirishi aniqlangan. Eksperimental guruhda bilim darajasining 55,9 foizga oshgani, darslarga bo'lgan motivatsiyaning ortgani va til o'rganishga ijobiy munosabat shakllangani bu yondashuvning muvaffaqiyatli natijalaridan dalolat beradi.

Tadqiqot davomida quyidagi asosiy xulosalarga kelindi: Interaktiv metodlar (o'yinli platformalar, raqamli ilovalar, vizual materiallar) o'quvchilarni darsga jalb qilish, ularni faol ishtirokchi sifatida shakllantirishda muhim rol o'ynaydi. Til o'rganishda eshitish, ko'rish va harakatli o'rganish elementlari uyg'unlashganida

natijalar ancha yuqori bo'ladi. O'quvchilarning tilga nisbatan ishonchi, mustaqil ishlashga bo'lgan intilishi va ijodiy yondashuvi ortadi. O'qituvchi tomonidan metodik jihatdan to'g'ri yo'naltirilgan interaktiv faoliyatlar dars sifati va mazmunini boyitadi.

Shu asosda quyidagi takliflar ishlab chiqildi: Chet tilini o'qitishda interaktiv platformalarni tizimli joriy etish: maktab o'quv dasturlariga Wordwall, Quizlet, LearningApps kabi vositalarni metodik qo'llanmalar bilan birgalikda kiritish lozim. Boshlang'ich sinf o'qituvchilari uchun maxsus malaka oshirish kurslarini tashkil etish, bu kurslarda raqamli vositalardan foydalanish ko'nikmalarini shakllantirish zarur. O'quvchilar uchun ko'proq amaliy mashg'ulotlarga asoslangan, interaktiv topshiriqlar majmuasini ishlab chiqish, bunda vizual, audio va kinestetik yondashuvlar uyg'unlashgan bo'lishi kerak. Ota-onalarni ham o'quv jarayoniga jalb etish: bolalarning mustaqil ishlash malakalarini mustahkamlashda uy sharoitida foydalanish mumkin bo'lgan mobil ilovalar bo'yicha tavsiyalar berish foydali bo'ladi.

Yuqoridagi tavsiyalar asosida tashkil etilgan o'quv jarayonlari nafaqat til o'rgatish sifatini oshiradi, balki o'quvchilarni XXI asr ko'nikmalariga ega, zamonaviy texnologiyalar bilan ishlay oladigan mustaqil shaxs sifatida shakllanishiga ham xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Liu, H. C., & Chang, M. (2019). Effects of digital game-based learning on student engagement and achievement in language learning. *Computers & Education*, 132, 103–117.
2. Gardner, H. (1993). *Multiple Intelligences: The Theory in Practice*. New York: Basic Books.
3. Brown, H. D. (2007). *Principles of Language Learning and Teaching* (5th ed.). Pearson Education.
4. Prensky, M. (2001). *Digital Game-Based Learning*. New York: McGraw-Hill.
5. Bax, S. (2003). CALL—Past, Present and Future. *System*, 31(1), 13–28.
6. Ellis, R. (2003). *Task-Based Language Learning and Teaching*. Oxford: Oxford University Press.
7. Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press.
8. Azizxo'jaeva, N.N. (2003). *Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat*. – Toshkent: TDPU.
9. Tashkenbaeva, D.R. (2020). Boshlang'ich sinf o'quvchilariga ingliz tilini o'rgatishda innovatsion yondashuvlar. *Xalq ta'limi*, 3(4), 45–49.